

BARTOSZ CHMIELNICKI

DIAGNOZA W MEDYCYNIE CHIŃSKIEJ

GALAKTYKA

BARTOSZ CHMIELNICKI

DIAGNOZA
W MEDYCYNIE
CHIŃSKIEJ

G A L A K T Y K A

Dla moich synów.

Diagnostyka w medycynie chińskiej

Copyright © Galaktyka sp. z o.o., Łódź 2025

Copyright tekstu © Bartosz Chmielnicki, 2025

Wszelkie prawa zastrzeżone.

All rights reserved.

Galaktyka sp. z o.o.

90-644 Łódź, ul. Żeligowskiego 35/37

tel. +42 639 50 18, 639 50 19, tel./fax 639 50 17

e-mail: info@galaktyka.com.pl; sekretariat@galaktyka.com.pl

www.galaktyka.com.pl

ISBN: 978-83-7579-971-2

Redakcja: Aneta Wieczorek

Korekta: Monika Ulatowska

Redakcja techniczna: Marta Sobczak-Proga

Redaktor prowadzący: Marek Janiak

Ilustracje: Jagoda Jeruzalska

Skład: Agnieszka Charuba

Projekt okładki: Master

Druk i oprawa: Drukarnia Wydawnicza im. W.L. Anczyca

Pełna informacja o ofercie i planach wydawniczych:

www.galaktyka.com.pl

info@galaktyka.com.pl; sekretariat@galaktyka.com.pl

Zapraszamy!

Medycyna chińska jest profesjonalnym systemem medycznym. Informacje zawarte w tej książce są przeznaczone dla osób posiadających odpowiednie kwalifikacje. Pracownicy ochrony zdrowia zainteresowani stosowaniem medycyny chińskiej powinni odbyć formalne szkolenie.

Autor ani wydawca nie zalecają samodzielnego leczenia – pacjentom chcącym poddać się terapii zaleca się kontakt z wykwalifikowanym pracownikiem służby zdrowia.

Nauki medyczne są dziedziną stale się rozwijającą i zmieniającą. Autor i wydawca dołożyli wszelkich starań, aby informacje zawarte w tej książce były poprawne, nie ponoszą jednak odpowiedzialności za ewentualne błędy, nieścisłości, przeoczenia ani za niekorzystne skutki skorzystania z rad czy informacji zawartych w niniejszej książce.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Bez pisemnej zgody wydawcy książka ta nie może być powielana ani w częściach, ani w całości. Nie może też być reprodukowana, przechowywana i przetwarzana z zastosowaniem jakichkolwiek środków elektronicznych, mechanicznych, fotokopiarskich, nagrywających i innych.

Sen

Fizjologia snu w medycynie chińskiej jest dość prosta i można ją pokrótce opisać następująco: kiedy zamykamy wieczorem oczy, łączą się naczynia *yin* i *yang qiao*, a aspekt *yang* naszego ciała (*shen*, *hun*) przytula się do *yin* (Krew) i regeneruje się wewnątrz ciała.

Z tego opisu wynika, że dla jakości snu kluczowe znaczenie ma stan:

- Serca, a więc również Nerek (*shaoyin*), Śledziony (zegar obiegu energii), Pęcherzyka Żółciowego (zegar obiegu energii), Wątroby (pięć przemian),
- Wątroby i *hun*, a więc liczba zadań, stres, presja czasu,
- Krwi,
- Żołądka: Gorąco (wynikające czy to z zastoju pożywienia, czy rodzaju spożywanej diety, czy nadmiernego myślenia albo też pożądań) będzie zaburzać *shen*.

Bezsennaść z nadmiaru/zastoju zwykle powoduje problemy z zasypianiem, a bezsennaść z niedoboru – „lekki” sen i częste wybudzanie się.

Nadmierna sennaść może natomiast występować jako objaw:

- niedoborów *qi* (głównie Śledziony i Serca),
- niedoborów *yang* (Śledziony, Serca, Nerek),
- niedoborów *jing*,
- nagromadzeń Wilgoci,
- neurologiczny w końcowych fazach chorób infekcyjnych.

Zaburzenia snu wymagają dobrej diagnozy również w paradygmacie medycyny zachodniej oraz zwykle konsultacji neurologicznej i endokrynologicznej, czasem psychiatrycznej.

Bóle głowy

Głowa jest „pałacem *yang*”, poza kanałami *yang* dochodzą do niej jedynie wewnętrzne gałęzki kanałów Serca, Wątroby i Nerek, dlatego ból głowy wywołany jest najczęściej przez patologie *yang* (również „puste”, wynikające z niedoboru *yin*, Krwi i *jing*).

W różnicowaniu istotne są objawy dodatkowe, a także pozostałe elementy diagnozy, szczególnie badanie pulsu. Określając przyczynę, zwracamy uwagę na charakter bólu, a także jego lokalizację:

- potylica: zastój (patogeny?) w *taiyang*, wznoszące się *yang* Wątroby wzdłuż kanału Pęcherzyka Żółciowego, zastój Wilgoci, niedobory w Nerkach,
- szczyt głowy – zastój w kanałach *taiyang*, patologie Wątroby,
- czoło – najczęściej *yangming*, czasem Pęcherz Moczowy lub Pęcherzyk Żółciowy,
- za oczami – patologie Wątroby i Krwi,
- skronie – często *shaoyang*, czasem Wątroba.

Najczęstsze przyczyny bólu głowy to:

- zewnętrzne patogeny – często Wiatr z towarzyszącymi patogenami,
- niedobory: *qi*, Krwi i w Nerkach (często *jing*),
- patologie Wątroby (czasem z Pęcherzykiem Żółciowym),
- patologie Żołądka (Gorąco, zastój pożywienia), również *yangming*,
- patologie Serca – niesprawne zarządzanie naczyniami,
- nagromadzenie Wilgoci i Śluzu,
- zastój Krwi.

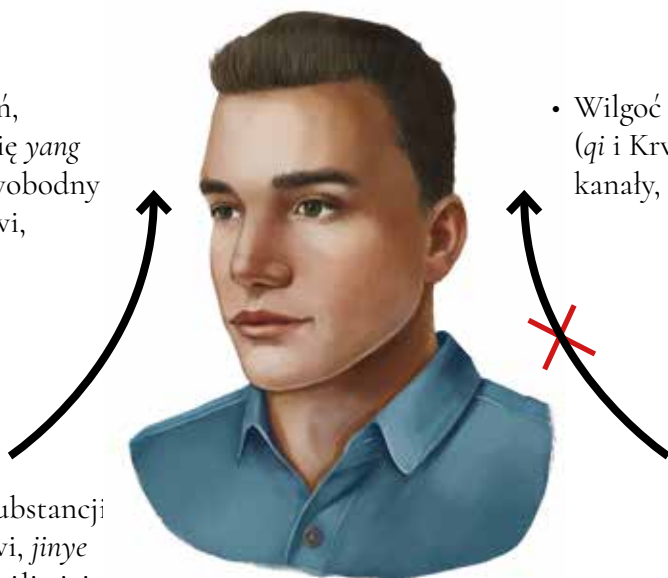
Zawroty głowy i problemy oczu i uszu

Głowa i znajdujące się w niej narządy zmysłu muszą być odpowiednio odżywiane przez *qi*, Krew i płyny – zajmują się tym kanały doprowadzające te substancje do głowy. Dlatego patologie, które zaburzają ten proces, mogą skutkować zawrotami głowy:

- Wiatr, Ogień, wznoszące się *yang* zaburzają swobodny ruch *qi* i Krwi,

- Wilgoć i zastoje (*qi* i Krwi) blokują kanały,

- niedobory substancji ciała: *qi*, Krwi, *jinye* i *jing* uniemożliwiają odżywienie.

Bardzo podobny sposób rozumowania dotyczy:

- głuchoty i szumów usznych:
 - ostre i raczej jednostronne – nadmiary (patogeny, Ogień Wątroby),
 - przewlekłe i raczej obustronne – niedobory (Nerek i/lub Wątroby),
- problemów z oczami i widzeniem:
 - ostre, ze stanem zapalnym – patogeny i alergię (nadaktywność Wątroby),
 - przewlekłe – patologie Krwi i Wątroby/Nerek/Serca.

Klatka piersiowa

Poczucie ciężkości i ucisku w klatce piersiowej:

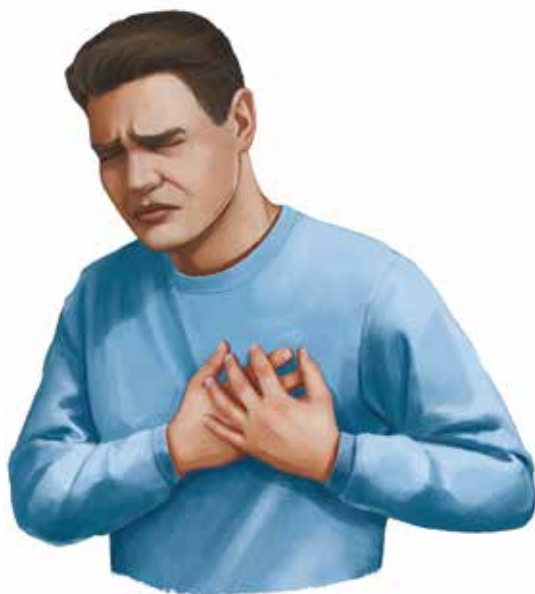
- może być wynikiem niedoboru *qi* i/lub Krwi,
- może też być spowodowane nadmiarem – nagromadzeniem:
 - *qi* Płuc (patogen? Zimno? Gorąco?),
 - Śluzu w Płucach,
 - *qi* Wątroby,
 - Krwi Serca.

Palpitacje

Według medycyny chińskiej prawidłowa praca Serca powinna być nieodczuwalna, tak jak dobre rządy cesarza, palpatacjami nazywa się więc jakiegokolwiek poczucie bicia serca najczęściej w klatce piersiowej (choć również np. w uszach czy głowie).

Najczęściej palpatacje powstają w wyniku:

- niedoborów w Sercu: niedoboru *qi/yang* lub Krwi/*yin* Serca (ważna jest pierwotna przyczyna niedoboru),
- patologii osi *shaoyin*,
- emocji zaburzających pracę Serca (często lęk, niepokój, rozdrażnienie),
- nagromadzeń – zastoju: *qi*, Krwi, Śluzu, płynów.

Pragnienie, apetyt, smaki

Pragnienie (definiowane jako odczucie suchości):

- wzmożone pragnienie towarzyszy Suchości i Gorącu (nadmiarowym i niedoborowym),
- osłabione pragnienie wskazuje na niedobory yang (Zimno i Wilgoć),
- pragnienie bez chęci do picia to objaw Gorąca i Wilgoci lub Śluzu albo zastoju Krwi.

Apetyt:

- wzmożony apetyt wskazuje na obecność Gorąca (głównie Żołądka),
- osłabiony apetyt to oznaka niewydolności Ziemi/Śledziony, a także obecności Wilgoci i/lub zastoju pożywienia,
- głód bez ochoty do jedzenia może występować w przypadku niedoboru yin Żołądka.

Czasem pacjent zgłasza odczucie konkretnego smaku w ustach:

- **słodkawy** smak lub **kleiste** odczucie pojawiają się przy nagromadzeniach Wilgoci oraz Wilgoci i Gorąca, szczególnie w **Śledzionie** i **Żołądku**,
- **kwaśny** smak często jest wyrazem **wznoszenia się** zbuntowanego qi Żołądka z powodu zastoju pożywienia lub Gorąca **Wątroby** i Żołądka,
- **gorzki** smak zwykle wskazuje na obecność **Gorąca**, najczęściej w Wątrobie lub Pęcherzyku Żółciowym, a jeśli występuje rano, po obudzeniu – w **Sercu**,
- w niektórych zaburzeniach **Nerek** chory może odczuwać w ustach **slony** smak,
- brak smaku może być wynikiem osłabienia qi Śledziony/Żołądka, występuje również podczas infekcji – wnikania zewnętrznych patogenów.

Spis treści

Diagnoza – spotkanie z człowiekiem . . .	5
<i>Yin i yang</i> w diagnozie	6
Jesteś narzędziem diagnostycznym – dbaj o siebie	8
Między niebem a ziemią.	9
Choroba rozwija się w czasie	10
Porządek diagnozy	13
1. DIAGNOZA NA PODSTAWIE WYGLĄDU.	15
Sztuka obserwacji	16
Pięć przemian w ciele	18
Podstawy	24
Okolice	25
Kolory	26
Pięć przemian na twarzy	27
2. DIAGNOZA NA PODSTAWIE WYWIADU	33
Istota, sens i rola wywiadu	34
Jak pacjent się wyraża	35
Główna dolegliwość	40
System 8 zasad	41
Pieśń o 10 pytaniach	42
Emocje	44
Sen	45
Bóle głowy	46
Zawroty głowy i problemy oczu i uszu	47
Klatka piersiowa	48
Pragnienie, apetyt, smaki	49
Brzuch	50
Brzuch – wzdęcia	51
Defekacja	52
Mikcja	53
Wywiad ginekologiczny	54
Wywiad ginekologiczny – upławy. . .	56
Wywiad andrologiczny	57
Ból	58
Pot	60
Gorączka i awersja do zimna (dreszcze)	61
Objawy sześciu warstw	62
3. DIAGNOZA Z PULSU	65
Jak badać puls na tętnicy promieniowej?	66
Przygotowanie do badania	67
Puls prawidłowy	68
Ogólna charakterystyka	69
Podziały na 2	70
Podziały na 3 – długość	71
Podziały na 3 – głębokość	72
Analiza	74
Analiza – długość	76
Analiza – szerokość.	78
Analiza – głębokość	80
Analiza – prędkość i rytm	82
Analiza – siła	83
Analiza – napięcie ściany	84
Analiza – kształt fali	86
Analiza – diagnoza kanałów cudownych	88
Podział na 12 pozycji narządowych . .	90
Dodatkowe informacje	91
4. DIAGNOZA Z JĘZYKA	95
Prawidłowy język	96
Analiza – pozycje narządowe	97
Kolory	98
Kształt i faktura	99
Nalot	100
Bruzdy	101
Podsumowanie	102

Diagnoza w medycynie chińskiej to podręcznik, który prowadzi czytelnika przez kolejne etapy diagnozy: od obserwacji, przez wywiad, aż po analizę pulsu i języka. Dzięki licznym ilustracjom i przemyślanej strukturze złożony proces diagnozowania staje się przystępny i zrozumiały. Spośród innych podobnych publikacji ten przewodnik wyróżniają zwięzłość i praktyczne podejście – można w nim znaleźć tylko te informacje, które rzeczywiście są użyteczne w codziennej pracy terapeuty. Autor celowo zrezygnował z przedstawienia wszystkich możliwych opcji, włącznie z tymi najrzadziej spotykanymi w klinice, a zamiast tego skoncentrował się na tych, które występują często i stanowią rzeczywistą podstawę praktyki. Skupienie na aspektach praktycznych i zwięzła forma przekazu sprawiają, że ten podręcznik jest wyjątkową pozycją na rynku i niezbędną pomocą naukową dla każdego, kto uczy się medycyny chińskiej lub ją praktykuje.

Fot. Michał Grzybczak

Jestem akupunkturzystą i lekarzem, studiuję klasyczne teksty chińskie sprzed 2000 lat i biorę udział w najnowszych badaniach klinicznych. Daje mi to możliwość spojrzenia na medycynę z dwóch, zupełnie różnych punktów widzenia i pozwala zobaczyć pełniejszy obraz.

Niezależnie jednak od przyjętej perspektywy – jestem przede wszystkim praktykiem, starającym się stawiać za każdym razem po stronie mojego pacjenta i pomagać mu w walce z chorobą.